Poslanice

Petar I Petrović

PETAR I PETROVIĆ
1747-1830

Petar I Petrović (1747-1830)

- Petar I Petrović Njegoš bio je vladika i vladar Crne Gore, prosvetitelj i tvorac prvog crnogorskog *Zakonika*.
- Otac mu je bio Marko Damjanov Petrović, a stric mitropolit Danilo. Poslije smrti vladike Sava on će preuzeti vlast i duhovnu i političku.
- Školovao se u Rusiji.
- Petar I je bio čovjek o kome je i neprijatelj govorio s poštovanjem.
- Djela: *Kratka istorija Crne Gore, Zakonik opšti crnogorski i brdski, Poslanice, Govor pred bitku na Krusima, Govor pred bitku na Martinićima, Pjesme.*
- Umro je u Cetinjskom manastiru 1830. godine.

- Rad na mirenju plemena i pojedinaca, učinili su da ga narod još za života proglasi svecem.
- Bojevi na Krusima i Martinićima proslavili su ga kao vojskovođu.

- Epistola ili poslanica je javno pismo upućeno jednoj osobi ili grupi ljudi.
- Petar I se u poslanicama obraća svom narodu – plemenima, bratstvima, pojedincima, uglednim ličnostima.
- Petar I se u poslanicama obraća kao vladar i vladika sa željom da djeluje na svoj narod , da ih urazumi i oplemeni. On želi da njegov narod uvidi greške i uči na njima. Zalaže se za zajedništvo i slogu.
- Poslanice su nastajale u vrlo teškim vremenima plemenskih sukoba, krvne osvete, ratova, gladi...

- *Poslanice govore o nekom živom aktuelnom problemu, o nekom zbivanju na čiji tok ili posledice vladika želi da utiče, o prijetećoj opsanosti, o nevolji koju valja preduhitriti. Pojedini događaji pogode vladiku toliko da progovori drugačijim jezikom, da se rasrdi, čak i prokune. Pisao ih je sa žudnjom da utiče na ljude i njihove probleme.*
- *Stajao je sam spram svog neukrotivog naroda ali naroda koji ga cijeni i poštuje.*
- *Petar I nije pisao „Poslanice“ kao književne tvorevine, niti ih je tako shvatao. One su tekstovi koje diktira život, kazivanje koje postaje literarno samo na mahove.*
- *Poslanice se odlikuju čistim narodskim jezikom ali i jezikom učenog čovjeka. Ako su bile namijenjene brdskim plemenina onda imamo brojne turcizme, a ako su namijenjene primorskim plemenima imamo riječi iz italijanskog rečnika.*

- Prema obimu i složenosti dijelimo ih na:

a) kraće, sažetije, jednostavne građe

b) duže sa razvijenijom strukturom:

-opšte, odnose se na čitav narod Crne Gore i Brda

-posebne, na pojedina plemena i nahije

Najveći broj poslanica ima sledeću strukturu

- Obraćanje
- Početak
- Izlaganje glavnog motiva
- Izražavanje ličnog stava
- Razrješenje
- Pozdrav

- U poslanicama je izrazito prisutna mistika (ukorijenjena u crnogorskoj tradiciji) koja se javlja u ti oblika:

1. BLAGOSLOV („Svijem Bjelicama mir i zdravlje od Boga.“)
2. ZAKLINJANJE („Strašnim imenom Božijim zaklinjem...“)
3. KLETVA njom se služi u prilikama kada hoće da pojača snagu svoje riječi, da joj da težinu („Koji neće poslušati, takvi da je u Gospoda Boga proklet…“).

- Krvnu osvetu u Crnoj Gori nije bilo lako iskorijeniti, zato je Petar I snagom svog autoriteta, nalazio načine da spriječi sve oblike nasilja.
- On za svoj narod traži rješenja i načine da ljudi žive jedni sa drugima u siromašnoj zemlji okruženoj neprijateljima.
- Čast i sloboda su njegove poruke i pouke.

„Dosta je svaki živio, koji pod tuđi jaram umro nije.“

„Vi činite ono što znate, no ne znate što činite.“

Katunjanima

„Videći vašu neslogu i domaću rat u sva plemena od vaše Nahije, ja s mojom najvišom žalošću i plačem i vidim da ste vi sami sebe i svojoj đeci najviši krvnici i neprijatelji duševni i tjelesni i da svi đavoli i svi vaši neprijatelji od svijeta ne bi mogli toliko zla, ni toliko štete i sramote vam učiniti, koliko vi sami sebe činite...

Vi se ne možete krvi bracke nasititi, vaša slava, vaše poštenje vaša pohvala i dika i vaše junaštvo stoji u vašu domaću rat i neslogu, u koju najvišu svoju sreću i radost nahodite.

Svi narodi, koji u tursku zemlju žive, neprestano rade da se iz nevolje izbave i oslobode, kako čujete. A vi i ostali Crnogorci u isto doba radite da svoju slobodu izgubite i da u vječnu sramotu i nevolju, mimo svih ostalih narodah, ostanete, i nitko vas ne siluje da tako činite, nako sobstvena vaša volja i zli običaj, koji ne hoćete nikojako ostaviti.

Vi činite ono što znate, no ne znate što činite.

Vi nikoga ne slušate, ko za dobro vaše radi i govori, a neka dođe koji lažac među vama, svi ćete mu vjerovati što vi reče, koji će biti od vas počitovat, kako što su i prvi počitovani bili, neki za cara, neki za proroka, a neki za svetitelja i čudotvorca, no istini i pošteni čojek ne ima među ovijem narodom mjesta. … Ja se čudim kako vi mislite živjeti jedni s drugima u rat i sa svakijem naokolo sebe u nemir…”

Crnogorcima i Brđanima

„Evo su već prošloga proljeća, aprila mjeseca pasale trideset i osam godinah, otkada sam ja postao među vama Vladikom. …

Vi moje nauke primiste, poslušaste, i svoje oružje viteški u rukama prifatiste i Bog vam dade sreću… Molih vas da kuluk i praviteljstvo postavite, … da praviteljstvo narodom vlada i da narodna djela upravlja, a kuluk da zle ljude fata i na sud dovodi, kako što se u cijeli svijet čini, jer bez toga ne mogaše bit ni slava ni sloboda vaša utvrđena, ni dugovjeka. I vi tako činiste.

Nastade dakle zakonik među vama, nastade sud i pravda, mir i tišina, vrijeme srećno i blaženo, radost i veselje za dobre i bogobojazne ljude i nejaku siromaš i sirotinju, prestade samodovoljstvo, prestade domaća rat i krvoproliće. … Putnik mirno putovaše, trgovac slobodno trgovaše, rabotnik svoju rabotu veselo rabotaše i čoban svoju stoku bez straha pasijaše i Bogom blagoslovena tišina na sve strane prebivaše.

No budući vam milije zlo nego dobro, ne mogaste praviteljstvo među sobom trpjeti, želeći da se opet na obična vaša zla i samovoljna djela povratite i da jedan drugome krv pijete.

Ne bi vam ugodno, da vas ljudi od svijeta počituju dobrim i poštenim narodom, kako sam pređe reka, da vam budu tuđi gradovi i pazari otvoreni, i da imate uvažavanje kako i ostali narodi evropejski, nego je vam draže i milije, da vas nazivaju zlim, bezakonim i samovoljnim narodom, da stime i pristupišta nigdje nemate i da vas ćeraju kako hajduke i razbojnike.

Vi ste od svakoga cara i kralja voljni i slobodni, da vi niko ne zapovijeda; no nijeste jedan od drugoga; vi slobodu svoju ne poznajete i poznati je ne hoćete; vama je protivno sve što je Bogu i poštenim ljudima ugodno; vi ste od Boga odstupili i sasvim strah Božji izgubili; vi ne nahodite dobra i poštenja ni u čem, nako u svoje zlo i bezakono samovoljstvo i vi ne imate višijeh zlotvora od samijeh sebe i vama niko ništa ne čini bez vaše zađevice.

Ja vas zaludu u sve vrijeme mojega među vama vladičestvovanja učih i nastavljah na sve ono što mogaše služit na vašu korist i poštenje, i zaludu se toliko sile vremena trudih, ne štedeći ni života ni imjenija mojega za vaše opšte narodno dobro. Da sam to činio za koji drago ostali narod od svijeta, on bi mi blagodario i ja bih među njim srećno i veselo živio i moje bi ime u ljubavi onoga naroda vječno ostanulo, a među vama je moje srdce od vašeg zločinstva uvehlo i starost moja oskorbljena, da počivala i radosti nigda nemam.“

- *Nijesu zakoni za dobre, nego za zle ljude postavljeni; budući oni ne poznaju od Boga uliveni u srdca njihova naravski zakon, zato je potrebno bilo zakone postavit da svakoga reda zlođeji budu kastigani, jer inako (inače) valjalo bi da svi narodi u svijetu budu nesrećni, kako i jesu oni gde takvijeh zakonah nema i gđe se dobri ljudi ne počituju, a zli ne kastigaju (kažnjavaju*).

- Znajući za sujevjerje koje postoji među njegovim narodom, i da uvijek može biti iskorišćeno od strane neprijatelja, on navodi argumente koji nadvladavaju lakomislenost. Navodi primjere lutalica koji se predstavljaju kao čudotvorci...

Crmničanima

- *Toga radi svijeh vas, o Crmničani, velikoga i maloga, muževskoga i ženskoga pola i vozrasta, silnijem i strašnijem Bogom Vsedržiteljem i čestnijem Krstom i presvetom Bogorodicom i svom silom nebesnom u tri puta i u trista putah zaklinjam da se od toga zloga i prebezakonoga djela prođete, da te proklete bajalice ne slušate, da k njima ne idete, da ih među vama ne puštajete, da im ništa ne vjerujete i da pravu čeljad ne mučite.*

Domaći zadatak

- Koja su osjećanja izražena kroz obraćanje glavarima i narodu?
- Da li je Petar I zadovoljan odnosom Crnogoraca prema njegovim lični naporima?
- Pronađi u poslanicama prosvjetiteljske ideje.
- Procijeni društvenoistorijske prilike u Crnoj Gori u trenutku pisanja poslanica.